

Előfizetési árak:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Félévre . . . 3 „ — „
 Negyedévre . . . 1 „ 50 „
 Egy hóra . . . — „ 50 „
 Egyes szám ára 5 kr.

Kiadóhivatal:
 PÉCSETT, Széchenyi-tér 12. sz.
 (Nádosy-féle ház)
 Hová az előfizetések és a lap
 szétküldésére vonatkozó felszo-
 lalások intézendők.

PÉCSI FIGYELŐ

(PÉCSI HIRLAP.)

Megjelenik hetenként háromszor: **kedden, csütörtökön és szombaton.**

Szerkesztői iroda:
 PÉCSETT, Széchenyi-tér 12. sz.
 Hová a lap szellemi részét
 illető minden közlemény inté-
 zendő.

Kéziratok vissza nem adatnak

Hirdetések

a kiadóhivatalban vétetnek föl

Egyes számok kaphatók:

Weidinger N. utóda Domján I., Valentin K. fia (Széchenyi-tér), Hochreiter József és fiai (Széchenyi-tér), Köszl János (fő-tér), Böhm Manó (fő-utca) papír- és könyvkereskedéseiben

A közegészségügy érdekében.

A városunkban közelébb összeülendő orvosok és természettudósok nagy gyűlésének figyelmébe ajánljuk a következő sorokat:

Országunk kedvező topografiai fekvésű talajának átlag kitűnő minősége mellett, ha az ipar arányos fejlesztésére megfelelő gond lesz fordítva, nem lehet kétség a felett, hogy államunk területén a mai 16 millió lélekszám bizvást megkétszereződhetik. — mert összehasonlítva az előrehaladottabb nemzetek viszonyait — nyilvánvaló, hogy országunkban ugy a mezőgazdaság, mint az ipar fejlesztése által ily létszám is megtalálhatja a megélhetés eszközeit.

Semmi kétségünk abban, hogy ily közgazdasági fejlődést államunk előbb vagy utóbb el fog érni. Az államnak azonban, mint nemzeti államnak, fejlődését oda kell irányítani, hogy a közgazdasági megizmosodás alkalmából az ember-anyag szaporodása kizárólag a magyar nemzeti irány számára legyen biztosítva. Ezzel az eszmével azonban, a mi különben is több nemzetiségű államunkban kiválóan, öntudatosan, előre megállapított nemzeti szellemben kell foglalkozni. Törekvéseinket e tekintetben matematikus biztosságnak kell vezérelni. Az internacionális jelleg térfoglalásával szemben meg kell őriznünk a nemzeti génusz érzetében rejlő azt az egyetlen isteni erőt, mely kizárólag és egyedül képes államokat nagygyá és állandóvá tenni.

Ha egy állam, mint a miénk is, már gyermekéveit egy évezred öltőjében átélte, gondoskodni kell arról, hogy az első évezred tanulsága alapján a másodikat nemzetileg lehetőleg megizmosodva és számban megszorodva érje el. Ma a nemzetek sorsa felett határozó hadviselésekben is nagy a tömeg, ennek nyers sulya, ereje, száma határoz; ezzel szemben az egyén kiváló tulajdonai: a személyes bátorság, stb. többé a régi jelentőségekkel nem bírnak, s a kisebb nemzetek is maximális tömegerejükkel kell, hogy csatáikat a létért megvívják.

Jövönket biztosító egy másik fontos tétel, hogy államunk emberanyaga ne csak számarányban gyarapodjék, de hogy annak minősége is ugy szellemi, mint fizikai erő tekintetében legalább is versenyképes legyen a szomszédéval.

E törekvésünk közepett pedig első sorban kell biztosítani az állampolgárok testi erejét, mert ahol ez a közgazdasági érték biztosítva van, ott a szellemi haladás is könnyebben lesz elérhető, ellenkezőleg az elkorcsosult, testileg beteggá vált nemzedék a szellemi haladásra is képtelenné válik. És ha igaz, hogy az államban a közgazdasági vagyoni érték szaporodására rendes viszonyok között a szellemi fejlettség nyújt biztosítékot, ugy kétségbevonni aligha lehet, hogy a fenyegető külső veszélyekkel szemben ezen biztosíték teljese elvészti értékét, ha nincs támogatva az emberi test nyers erejének oly tömegével, mely a hasonló ellenleges erővel versenyezni, annak el-
lentállni nem bír.

Ezen közgazdasági alapigazságokkal szemben, ha számba vesszük hazai viszonyainkat, örvendetes haladást látunk a szellemi fejlődés s ezzel kapcsolatos közgazdasági értéktermelés legtöbb ágában. A mi azonban a legértékesebb, a mi, mondhatni az állam törzsvagyonát képezi, a magyar nemzeti érzelemben felnőtt emberanyagban, ugy szám, mint minőség tekintetében kielégítő viszonyokat nem találunk.

Köztudomású dolog, hogy Magyarország szaporodási viszonya a többi európai államok között az elsők között van, ezzel szemben azonban a halálozás oly nagy arányu, hogy a lélekszám szaporulat tekintetében csak gyenge közepes helyet foglalhatunk el.

De mi ennél még elszomorítóbb, hogy a meglévő ember-anyag s fizikai erőfejlettség tekintetében nem hogy erősebb volna a szomszédok fejlettségének átlagánál, de annál jóval alant áll. Minek kellő bizonyítására alig kell több érvet felhozunk, mint alkalmas katonaköteles ifjaink számarányát, hol a mellőzött 20 éves életkor helyett immár a 21 éves életkorban is az átlagos kielégítő anyag, — a 10 százalékot nem haladja meg.

Oly tények ezek, a melyekkel minden gondolkozó hazafinak komolyan foglalkozni immár elodázhatlan kötelessége.

Bár mi igen jól tudjuk, hogy a kormány foglalkozik a közegészségügy reformálásának terével, tudjuk azt is, hogy e dologban a legilletékesebb szakbizottság az országos közegészségi tanács szorgalmasan működik. De tudjuk azt is, hogy országunk némely intéző elemei között az egészségügy iránti érzék kellően kifejlődve nincs, mert a közvélemény e kérdés nemzetgazdasági jelentőségének tudatára kellően még nem jutott s e miatt az ez irányu törekvéseknek sok esetben utját állja egy vagy más opportunitási szempont, — holott megdönthetetlen nemzetgazdasági alapigazságnak tekinthető, hogy a közegészség az államélet legfontosabb tényezője. Legfontosabb különösen a miénkhez hasonló kisebb államokban, a hol minden móddal arra kell törekedni, hogy az ember-anyag ugy számban, mint minőségben a lehetőleg szaporíttassék, illetve javíttassék.

Hazánknak nem szabad e téren elmaradni; kell, hogy államunk intézői ily irányu hazafiai törekvésük közepett, az állampolgárok közös akaratnyilvánulása által is újult erőt merítsenek e kérdés alapos megoldásához.

A közegészség ügye csakis országos egyöntetű keretben rendezhető és át vagyunk hatva azon közgazdasági alapelv igazságától, hogy minden reformtörekvésnek megelőzőleg a közvéleményben kell gyökeret verni, mert az intéző tényezők csakis annak támogatása mellett létesíthetnek alapot s a szociális viszonyokba beillő alkotásokat.

E célra szükségesnek tartjuk, hogy a közegészségügyi javításra a társadalomnak intézményeket kell létesíteni, melyek a közegészségügynek sorsát nem csupán a véletlen felmerülő kényszerítő szükség veszélyére bizzák; hanem azt öntudatosan méltányolva, előre megállapított rendszerben, a közegészség ügyét felavatja a közgazdaság első tényezőjévé az által, hogy annak lényegét a nagy közönség előtt évről-évre megvilágítják: s ez uton azt társadalmunk közvéleményébe mint olyat beültetik.

„Kedvező körülményt teremteni a közegészségügy érdekében ugy fel, mint lefelé!” Ez azon nagy jelentőségű feladat, melynek létrehozására kell törekednünk. Csakis e két cél elérése által remélhető, hogy a részletek kidolgozásánál ugy a szaktestületek, mint az intéző körök, a közegészség ügyét szélesebb, s így a valóságot jobban megközelítő látkörrel oldják meg. Ellenkezőleg tétovázók maradnak és csak félrendszeres alkotásként fogják a bizonytalan jövőre bízni az eszményi cél megvalósítását.

Országgyűlés.

A főrendiház ülése május 7-ikén. Szilágyi József elnök megnyitván az ülést, az elnöki bejelentések után Zichy Nándor gróf bemutat egy csomó kérvényt az egyház politikai reformok ellen. Ezután következett a polgári ház asszegról szóló törvényjavaslat tárgyalása. Czorda Bódog, a hármass bizottság előadójának beszéde jogtörténeti fejtegetésekkel indult meg, a melylyel azt bizonyítja, hogy nálunk mindenha csak az a kánon birt törvény erejével, amelyet az állam a maga civilizációsával felruházott. A kánonjog csakis a reformáció terjeszkedésével lépett föl a kötelező elismertetés igényével. Ebből támadtak a legáldatlanabb surlódások, a melyek elenyésztetésére egyetlen mód: az egységes állami házassági jog behozatala. Vassary Kolos hercegprímás rövid polémia után, melyben Czorda némely jogtörténeti adatainak kétségtelen voltát tette vitássá, áttért a maga álláspontja kifejtésére. A hercegprímás beszédét annak a kijelentésével végezte, hogy a javaslatot sem mint polgár, sem mint főrendiházi tag, sem mint főpap el nem fogadhatja. „Két esküt tettem, — mondá, — egyet királyomnak, hogy hű leszek a hazához; egyet egyházam fejének, hogy hű leszek egyházamhoz.” Amazt nem szegem meg, ha a javaslatot el nem fogadom, emezt megszegném, ha elfogadnám. Szilágyi Dezső igazságügyminiszter kétségbevonta annak jogosultságát, hogy az állami törvényhozás dolgait bármely felekezet dogmája szempontjából lehessen megbírálni. Dialektikája végtől végig fényes volt s különösen akkor csillogott, a midőn azt bizonyította, hogy a javaslatban nem protestáns felekezeti, hanem általános állami szempontok jutnak érvényre. A beszéd nagy és fényes volt, de alighanem több volt a tüzelő, mint a meggyőző hatása.

A főrendiház ülése május 8-ikán. Brankovics György a görögkeleti szerb egyház nevében beszél. A javaslatot nem fogadja el, mert az egyháza dogmájával ellenkezik. Különös sérelem van pedig benne a gör. kel. papokra, a kik kötelesek nőszülni, a javaslat törvénynyé válása esetén hitbéli sérelem nélkül nem házasodhatnak. Széchenyi Béla gróf olyan erős hangból támadta a papságot és az állam ellen izgató összes elemeket, hogy még a csendes öreg urak is lázba jöttek. Hollán Ernő üdvözli a javaslatot, mint egy lépést azon az uton, a mely az államot is, az egyházat is a maga természetes jogköréhez vezeti. Dessewffy Aurel a javaslat ellen beszélt. Széchenyi Antal gróf, ki a Kossuth-kegyelet nyilvánulása miatt kilépett az Akadémiából, nem fogadja el a javaslatot, a mi senkit sem lepett meg. Keglevich István gróf tartalmas beszédet tartott a javaslat mellett, érdekes volt azon kijelentése, hogy a főrendek az osztályok mozgósításával most talán leszavazhatják a javaslatot, de a képviselőház még nagyobb többséggel vissza fogja küldeni s akkor a főrendiház is el fogja fogadni, mert amit a napirendről leszorítani többé nem lehet, az testté fog válni és nem állhatja utját a főrendiház sem. Zay Miklós nemzeti szempontból szólott a javaslat ellen s egyuttal mint protestáns is kifejezte azzal szemben aggodalmait. Végül Daruváry Miklós és Mihájlovics Miklós szólottak.

Az ülés végén a muzeumkertben egybegyűlt közönség a kifelé induló főrendek és miniszterek közül néhányat megéljenezett, néhányat megabczugolt.

A vármegye közig. bizottságának ülése.

Pécs, május 8.

Kardos Kálmán főispán az ülést d. e 10 órakor megnyitotta.

Szilgy alispán jelenti, hogy f. é. ápril havában a közig. bizottság iktatójába 168 ügydarab érkezett, melyből 38 darab a tanfelügyelőség, építészeti hivatal és pénzügyigazgatóság kiosztatott, a többi elintéztetett. Községi előjárók ellen fegyelmi eljárás nem jelentetett be s a közig. bizotts. ügykörében semmi említésre méltó sem történt.

A május hó 9-ik és 10-ik napjain tartandó jegyzői vizsgára a következők bocsátatnak: Wangler Mátyás szegzárdi p. ü. igazg. számtiszt, Lerch Jenő,

p. szt.-erzsébeti, Repka József, jenői, Grosch Aladár, ráczkozári, Richter Károly, beremendi és Kocsis Béla patacsi jzóságok.

A vármegye alispánjának f. é. febr. 1-én 1614. sz. a hozott első foku határozata, mely szerint az 52. sz. cs. és kir. gyalogezred által 1893. év folyamán kibérelt somogyi lögyakorlótér megtartott harcászati lögyakorlatok alkalmával Somogy község volt urbeseinek érdekében okozott károk értékének a helyszínén eljár: vegyes bizottság által 32 frtban történt megállapítása ellen Kovács Márton és társai somogyi lakosok által benyújtott felfolyamodást elutasította, megokolásánál fogva helybenhagyatott.

Az árvaszéki elnök jelentése szerint apr. havában 86 új hagyaték 184 árvával jelentetett be. Kölesön 4770 frt szavaztatott meg.

Mendl Lajos dr. megyei tisztii főorvos jelentése szerint a közegészségi viszonyok a vármegye területén f. é. ápril havában a mult haviakhoz képest egyformák. A roncsoló toroklob szóróyanosan tapasztaltatott Beremend, Dárda, Feked, Gyód, Iloeska, Lapáncsa, Maráza, Magyar Sáros, Nagy-Pall, Nádasd, Old, Piski, Pécsvárád, Véménd és Villány községekben. A kanyaró: Nádasd, Ófalu, Pécsvárád, Somogy és Vasas községekben. A vérhas: Siklóson és a hagramáz Dárdán. Uj trachoma-eset merült fel Püspök-Márokon 4 esetben, a miért is megyei alispán által e községre nézve általános szemvizsgálat rendeltetett el. Veszett eb által megmaratott 12 egyén, kik közül 6 a bpesti Pasteur intézetbe küldetett gyógykezelés végett. Az állategészségi viszonyok kedvezőtlenek, a mult haviaknál is rosszabbak. A lóállományban Német-Márokon az ivar-szervi hólyagos kiütés uralgott járványosan, valamint Vókányon; Kovácsidán a rüh-kór. A szarvasmarhák közül Nagy-Harsányban, Vókányon, Kisfaludon és Mattyon 6 darab szórványos lépfenében hullott el. Óbánya, Magyar-Sáros, Nagy-Ágh, Vókány, Monostor, Baranyavár, Bodolya, Szent-lőrincz és Mekényes községekben pedig az ebeknél veszettség tapasztaltatott. Mindannyi esetben a szabályszerű óv és gyógyeljárása alkalmaztatott.

Dragonescu Dömjén kir. tanácsos, p. ü. igazgató jelentése szerint f. é. ápril hóban a megyében egyenes adó befolyt 30,270 frt 07 $\frac{1}{2}$ kr, a m. é. hason havához képest 8000 frt 90 $\frac{1}{2}$ krral kevesebb. Hadmentességi díjakban: 319 frt, a m. é. hasonló havához képest 295 frt 50 krral kevesebb. F. é. január 1-től ápril végéig egyenes adó befolyt: 315,062 frt 06 kr, a m. é. hasonló időszakához képest 19,590 frt 43 $\frac{1}{2}$ krral kevesebb az eredmény. Hadmentességi díj január 1-től ápril végéig befolyt 2000 frt 73 kr, a m. é. hasonló időszakához képest 211 frt 27 krral kevesebb.

Zsolnay György kir. főügyési helyettes jelentése szerint a rablétszám ápril utolsó napján 148 egyénből állott.

Olvastatott a vall. és közokt. minisztérium rendelete, melylyel értesíti a bizottságot, hogy Stern Izidor tanítónak, oklevele bemutatásának föltétele mellett megengedi, hogy Sásdon egy magyar tanylevű magán elemi iskolát állíthasson, köteleztetvén a törvény követelményeinek mindenben eleget tenni. E tanintézet is a kir. tanfelügyelő felügyelete alá helyeztetik.

Ezzel az ülés több felfolyamodás és adóleírás elintézése után véget ért.

Hirek.

— **(Lapunk mai száma)** a rendesnél valamivel később jelenik meg, mivel megvartuk a Pritz-Hegedüs féle bűnyügyben a ma 9 órai ítélet hirdetését, hogy még e számunkban közölhessük.

— **(A „Pécsi atletikai club“)** tavaszi házi versenye — mely iránt úgy a club-tagok, mint a nagy közönség körében élénk az érdeklődés — mint irtuk, f. é. júni hó 3-án délután 4 órakor lesz a Tettyén készített új verseny pályán megtartva. A versenybizottság következőleg alakult meg: Elnök: Egry Béla dr. Versenybírók: Liszkay Bálint, Nagy Géza dr, Szilasi Zsigmond dr és Taizs József. Pályabírók: Liber György dr, Máthé Ödön. Versenytitkár: Notter Jenő. Időmérő: Hainess Károly; Indító: Bodó Aladár dr. Orvos: Johan Béla dr. Versenyemek: Sikfutás: Távolság 100 méter. Elsőnek nagy, másodiknak kis bronz érem. Súlyemelés. Nagy bronz érem. Gátverseny. Távolság 100 méter, 3 70 cm. magas gáttal. Elsőnek kis ezüst, másodiknak nagy bronz érem. Távolugrás: Elsőnek kis ezüst, másodiknak nagy bronz érem. Magasugrás: Elsőnek nagy, másodiknak kis bronz érem. Súlydobás magasba: Nagy bronz érem. Gerelydobás. Elsőnek nagy, másodiknak kis bronz érem. Rudugrás: Nagy bronz érem. Kolonvívás: A legszebben vívó nagy bronz, a második kis bronz éremmel díjaztatik. Szabadvívás: Verseny nélkül. Tréfasversenyek. — Az egyes versenyemekre a „Pécsi atletikai club“ versenyszabályai a kötelezők. A nevezések a versenytitkárhoz intézendők legkésőbb június hó 1-én délután 6 óráig. Verseny után tánc

iesz, melynek rendezésével a 25 tagu vigalmi bizottság van megbízva. A versenyen a 44. ezred zenekara fog játszani. Belépti díj személyenkint 1 korona.

— **(Halálozás.)** Perkovich Lajos betétszerkesztő vezető f. hó 7-ikén hosszúságú betegség után 41 éves korában elhunyt Pécsen. Neje, mostoha leánya, nővérei és széleskörű rokonság gyászolja a megboldogultat, ki igen szorgalmas és tehetséges tisztviselő volt. — Lehmann János m. kir. közalap. főredész f. hó 8-ikán 42 éves korában szívszélhűdésben elhunyt Vaiszlón.

— **(Egy család elfogatása.)** Weinwurm Jónás legutóbb Pécsen tartózkodó egyéniség a könynyű megélhetésre egy jövedelmező módot talált ki. Kiadta magát siket-némának s könyöradományokat gyűjtött hamisított iratokkal. Az üzlet egyideig jól ment. Bisztriczén azonban rajta vették. Letartóztatták s megmotoztatása alkalmával találtak nála 3 hamis gyűjőlevél, egy könyöradomány gyűjtésre szolgáló főszbirói engedélyt, melyen a sásdi főszbiró aláírását meghamisította, egy miniszteri engedélyt, melyet szintén ököszített. Találtak továbbá nála több baranyamegyei és zala-megyei község hamisított községi pecsétjét, Hunyad vármegyei pecsétjét gipszből csinálva s Hollaký Arthur alispán hamisított aláírásával ellátott okmányt, melyekre nézve kihallgatásakor azt vallotta, hogy azokat Krigler Juliusz, ki Kaposváron a Donner városban lakott, sajátkezűleg készítette, s megjegyezte, hogy Krigler a pecsétek és különféle hamis okmányok készítését üzletszerűleg üzi s mint siket-néma az ország nagyobb városaiban és falvaiban könyöradományokat szokott gyűjteni. A Kaposváron megtartott nyomozáskor kiderült, hogy Krigler és társai Budapesten laknak. Budapesten pedig azt derítették ki, hogy f. é. ápril 21-én Krigler Bosznába utazott. Weinwurm beismerte továbbá, hogy 3 év előtt Khón Sándorral feltörte a kaposvári zsinagógát, s 2 perzselyből 26 frtot elraboltak. Heteyi József és Kiris Ferencz csendörök fogták el ezt a egyéniséget s a napokban átadták a sásdi kir. járásbírósnak.

— **(Szinházi műsor.)** Ma csütörtökön: Cziganybáró operett. Pénteken először: Három testőr Herczeg Ferencz 3 felv. bohózata, A főbb szerepeket Dezséri, Kalmár Pirocska, R. Balog Etel, Végh, Szakács, Balla, Polgár, Kassai, Peterdi, Sz. Nagy Imre, Rónai, Erdélyi játsszák. Szombaton: Három testőr másodikszor.

— **(Megszökött mohácsi vendéglős.)** Vukajlovics Milán mohácsi jómódonak hitt vendéglős nejevel és 18 éves leányával nagyobb adósságok hátrahagyásával kedden Mohácsról megszökött. Lakását, melyet nyitva hagyott, üresen találták. Nemrég épült házat hétfőn Emert téglagyárosnak készpénzért adta el. Ugyancsak hétfőn tett nagyobb bevásárlást Kramer Antal mohácsi ékszerésznel és Armuth Ferencz rőföskereskedőnél s még több üzletben, hol mindenütt nagy hitele volt. Berkics malomtulajdonos és Reiner pékmester nemrég nagyobb összegű váltókat zsíráltak neki. Szép leánya udvarlójának barátságával szintén visszaél. A vasutnál feladott ingóságainak továbbszállítását Rosenfeld regálebérlő, kinek Vukajlovics 196 frttal tartozik, bírólágg letiltatta. Vukajlovics leányának, a gyönyörű szép Julának egy 20 éves, gazdag állandó udvarlója volt. Vukajlovics erősen hitte, hogy a fiatal ember a leányt nőül fogja venni, s régi hitelezőit is ezzel biztatta. A fiatal ember azonban a leányt idejekorán faképnél hagyta.

— **(Kis községből nagy község.)** Monostor kis község nagy község lett. A belügyminiszter f. é. május 5-ikén 35730/IV. a. sz. a. ez egyben a következő leiratot intézte a vármegye törvényhatóságához: Monostor kis község nagyközséggé alakítása iránt a község területén fizetett állami adó nagyobb részét viselő adófizetők által előterjesztett, a község képviselőtestülete által magáévá tett s a vármegye közönségének f. é. január 8-ikán tartott bizottsági közgyűlésében 15. sz. a. hozott határozatával pártólágg fölterjesztett kérelem folytán tekintettel arra, hogy az 1886 XXII. t. cz. 151. §-ában felsorolt föltételek fennforgása beigazoltatott, ezennel megengedem, hogy a nevezett Monostor kisközség nagyközséggé alakíttassék stb.

— **(A kis lutri eltörlése Ausztriában.)** A kis lutrit, az osztrák-magyar monarchia eme szégyenfoltját, úgy látszik, végre elfogják törölni, mint eltörlötte Európának minden műveit állama. A bécsi képviselőház május 5-iki ülésén ugyanis a költségvetés tárgyalása közben Roser képviselő harminczadszor szólalt fel a kis lutri eltörlése végett, s egyúttal határozati javaslatot terjesztett be, melyben a kormány felszólíttatik, hogy a jövő évben terjeszsen be a kis lutri eltörléséről törvényjavaslatot. Roser határozati javaslatát a ház többsége elfogadta, s így van remény hogy a kis lutrit rövid idő múlva megszüntetik. A kis lutri eltörlése különben elvben már nálunk is ki van mondva, s helyébe valószínűleg az osztály-sorsjátékot fogják életbeléptetni.

— **(Hozzávágta a sörös poharat.)** Kis Kacsar József nagy-bicsérdi lakos már régibb idő óta haragudott Bozsoki Imrere, mert ez egy ízben

pállottszájának nevezte őt, midőn a kerítésük miatt összevesztettek s csak azt várta, hogy rajta valamely mulatság alkalmával a boszuját kitölthesse. Várt, várt egészen az e hó 3-iki nagy-bicsérdi bucsúig, melyen mulatni szoktak. A véletlen a korcsma udvarán összehozta őt haragosával, Bozsokival, ki Kasza Józseffel kedélyesen beszélgetett. Fogta sörös poharát s hozzá vágta Bozsokihoz, aztán a kuglizórol leszakított egy deszkát s azzal ütötte-verte. Bozsoki bal arcán, jobb kezén, s nyakán súlyos sérüléseket szenvedett. Midőn Kacsart a község házához akarták kísérni a csendörök, kihallgatása végett, egy Paragi nevű egyén Kacsar Ferenczcel fölizgatta a talu népét, hogy ne engedjék bekísértetni őt. Hamarosan valóságos zendülés ütött ki s csakis a csendörök tapintatosságának köszönhető, hogy a nép széteszlott az erélyes szavakra, a nélkül, hogy fegyvert használtak volna.

— **(Az expresslevelek éjjeli kézbesítése)** tárgyában a kereskedelmi miniszter a következő rendeletet adta ki: Számos oldalról felszólalás történt a miatt, hogy a kevésbé sürgős és alárendelt jelentőségű expressleveleknek éjjel kézbesítése folytán úgy a címzettek, valamint a ház népe is indokolatlanul fellármáztatnak és éjjeli nyugalmukban zavartatnak, holott ezen expresslevelek célja elérte-tt volna akkor is, ha azok nem éjjel, hanem a kora reggeli órákban kézbesítették volna. A község érdekében rendelem ennél fogva, hogy az expresslevelek a jelen intézkedés közzétételétől kezdve, Budapest székes főváros területén télen esti 9, nyáron esti 10 órán tul reggeli 5 óráig, a vidéken pedig télen nyáron esti 9 órán tul reggeli 6 óráig csak az esetben kézbesíttessenek, ha azt a föladó maga kívánja és ebbeli kívánságát a levél felső részére a cím fölé szembeütő módon alkalmazott és aláhuzott: „Éjjel is kézbesítendő“ felírással jelzi. Az expresslevelekre vonatkozó egyéb határozományok változatlanul érvényben maradnak.

Művészet, irodalom.

Vadorzók. Somogyi Károly szinigazgató héttől lépett föl e szezonban először közönségünk előtt egyik legjobb szerepében, Sorau Fülöpben, melyet nálunk ő teremtett meg. Minden évben föllép ez elegáns világfiában, ki társaival együtt a gyönyöröknek él s csak tőle elváltan élő neje s régóta nem látott kis leánya térítik vissza a családi élet kötelekeibe, s a közönség minden évben szívesen nézi meg Somogyit, mert művészi nivón álló alakítást mutat be. Első megjelenésekor tapssal fogadták. Nejevel és különösen leányával való jelenetei fénypontjai voltak a különben teljesen kifogástalan, precíz előadásnak. Több ízben zajosan megtapsolták Kalmár Pirocskával együtt, ki méltó partnere volt. Külön kell megemlítenünk Dezséri nagyszerű Pauman báróját. R. Balog Etel, Szilágyi Berta, Polgár, Balla stb. kitűnően játszottak.

Szép Heléna. Offenbach híres operettje kedden került színre. A szereplők közül Juhász Ilka, Sz. Nagy Imre, Dezséri, Polgár, Kassai, Bognár, Erdélyi és Végh érdemelnek dicséretet.

„**Budapesti könyvesház**“ czimen új szép-irodalmi folyóirat indult meg Ács Endre ismert fővárosi író szerkesztésében.

Az első füzet, melylyel a fiatal író maga mutatkozik be, már megjelent. Béli éjszaka, — Kitzasztva, — Az első csokor, — Első bál után, — A zordon Bosznia és Asszonyi boszu című sikerült karczolatáival; a második füzet május hó 10-én jelenik meg s az előnyösen ismert Bogdanovich György, (Bekicsi Gusztávné) „A tolvaj“ című érdekes elbeszélését hozza.

Az olcsó folyóirat előfizetési ára 1 évre, (12 füzetre) — 2 korona, (1 frt) — postai bérmentes küldéssel. A folyóirat munkatársai: Malcoms Gizella bárónő, Bogdanovich György, Szabóné Nogall Janka, Wohl Janka, Dory, Székely Ilona, Harmath Lujza, Tamassy Adolfné, Fekete József, Sziklay János, Erdélyi Gyula. Az év végén bekötési tábla lesz rendeltető, melynek csakis kész kiadásai lesznek számítva. Gyűjtővek kívánatra azonnal küldetnek; minden 5 előfizető után 1 tiszteletpéldány jár. Előfizetések (legzélszerűbben postautalványon), levelek a „Budapesti könyvesház“ szerkesztőségére és kiadóhivatalába, Budapest, I., Vár, Fortuna-utca 16. sz. I. emelet küldendők.

Közgazdaság.

Közgazdasági tudósítás.

Mohács, május 8.

Közgazdasági állapotaink a lehető legrosszabbak. Kereskedőink, iparosaink és gazdáink, kik a helyzet javulását a tavasz beköszöntésétől várták, ebbeli reményükben keserűen csalódtak. Az általános üzlet-pangás még mindig uralja a helyzetet. Kedvező átalakulásra pedig egyáltalán nincs kilátás, mert mezőgazdaságunk rohamos hanyatlását illetékes helyen nem akarják észre venni. Mitsem törődnek azzal, hogy vidékünk némely helyein, mint Kéménd, Kis Nyárad és Liptód községekben a válságos mezőgazdasági állapotok következtében a közép és kisbirto-

kosok teljesen tönkre mennek. A mi „uraink“ tétlenül nézik, hogy nagyon sok család házat, földjét itt hagyva, Szlavoniába vándorol, egy jobb jövő reményében. Szóval közgazdasági állapotaink oly súlyos betegek, hogy itt gyors gyógykezelésre van szükség. Gróf Bethlen földművelésügyi miniszter itt tartózkodásának alkalmát elszalasztották, pedig nem ártott volna a minisztert e bajokra figyelmeztetni.

Ezer szerencse, hogy a szocializmusnak nálunk nincs talaja. De aki azt hiszi, hogy ez a mi hatóságainknak köszönhető, az nagyon téved. Hogy munkaviszonyaink kedvezők, azt kizárólag a Freund és fia, Rosenthal téglagyáros és Blau és társa vállalkozó cégeknek köszönhető, mert ők, akik 1000—1200 munkást foglalkoztatnak, a munkások teljesíthető kívánalmainak minden tekintetben eleget tesznek. Vidékünk munkásait az alkalmazásnál az idegennel szemben előnyben részesítik.

Kereskedőink panasza általános. Rózsafűszer és norinbergi áru kereskedőink állítása szerint, már évtizedek óta nem volt oly rossz az üzletmenet, mint ezidőszert. Napi bevételeik elenyésző csekélyek. Heti piaczaink pedig nem látogatottak. Sok kereskedő, ki mint pontos fizető volt ismeretes, ma csak nagy erőfeszítések mellett tud kötelezettségeinek megkésve eleget tenni.

A legszomorúbb a gabonakereskedők helyzete. Nem elég, hogy a már két és fél év óta fenálló rendkívül alacsony gabonaárak az üzlet folytatását megnehezítik, hát közbe jön még az oroszországi kőolaj vámszerződés, illetve az orosz gabonák vámjának leszállítása. Ezáltal Bécsbe mint legnagyobb fogyasztó helyre való zabszállításunk nagyon csökkent, mert az orosz árral nem vagyunk képesek versenyezni. Romániával kötött vámszerződésünk pedig buza kivétel nélkül súlyos kárt okoz. Ezidőszert csupán a tengeri ükerekedés terén jön nagyobb tranzakció létre, mert kukoricánk minőségét mindentűt legjobban kedvelik, s fizetik. A gabonák árai a következők: buza 6.40—60; rozs, névleg 5.—5.20 frt; zab 6.—6.20; árpa 5.—5.50; tengeri 4.60—70. Cinq uantino elhanyagolva 4.75—5—frt; fehér bab 5.30—50, mely czikkből fiúmei relációra rövid idő alatt 35 waggonnal kelt el; kender mag 7.50—8 frt.

Az időjárás mindenre igen kedvező. Nyolcz tíz nap óta kiadó esőnk van. P. L.

Törvénykezés.

A Pritz-Hegedüs-féle bűnyű. A keddi folytatódó végtagyaláson a Wohlmuth féle ügy került sorra. Vádlottak: Pritz, Hegedüs és Ugródsi.

Elsőnek Wohlmuth Ádám hallgattatott ki. Előadja, hogy Pritz m. év december havában hivatta és kijelentette neki, hogy a megyei árvtárban kezeltek egy hagyatéki tömeg, melyhez 50 örökös társnak van igénye s köztük ő is előfordul. Ennek kiutalványozhatása végett Pritz alá is iratott vele két okmányt, melyeknek tartalmát azonban nem ismerte. Nemsokára ezután Pritz behozta őt Pécsre, a hol a Magyar király szállodában ebédelt, s ez alkalommal oda jött Ugródsi és egy előtte ismeretlen ur, kit most Hegedüsben ismer fel és ezek mondták, hogy már elmehetnek haza, majd a pénzt Pritz fölveszi. Pár nappal ezután Pritz őt a járásbíróhoz hivatta, hol egy meghatalmazást írt alá Pritz részére, hogy ezzel a pénzt fölvehesse. December 24-ikén Pritz magához hivatta őt és ismét egy irást aláíratván vele, 25 frt és néhány krajczárt átadott neki örökségi jutaléka fejében. Neki furcsának tűnt fel, hogy öröksége fejében, a melyet ő vagy 1858. évben elhalt bátyja, vagy nejeének fivére Edelmaier után eredő örökségnek tartott, csak ily csekély osztalék jutott volna, elment tehát a pécsvárad kir. jbiróhoz megtudni, hogy a meghatalmazásban mily összegű örökség fölvetéléről volt szó. A járásbíró felvilágosította, hogy a kérdéses örökség 1837 frtot tesz ki és fölírta neki az árvaszéki utalványozó végzés számát. Ezzel bejött Pécsre és Rath Mátyás utasítására Toldy Béla dr. ügyvédhez fordult az ügy tisztábazozatala végett, a ki nevében a följelentést f. é. január 6-án meg is tette.

Horváth Mór pécsvárad kir. járásbíró előadja, hogy Wohlmuth Pritzzel együtt jelentek meg nála egy napon karácsony előtt egy meghatalmazás aláírásának hitelesítése végett. Wohlmuth előtte elismerte az aláírás valóságát s azt, hogy tudja, mi szerint ezzel Pritz Józsefet fölhatalmazza örökségének fölvetelére. Néhány nap mulva Wohlmuth ismét megjelent nála s fölvilágosítást kért tőle az iránt, hogy minő okmány volt az, a mit ő aláírt, mert nagyon furcsa dologban van. A jbiró felvilágosította, hogy egy 1800 frtos örökség fölvetelére hatalmazta fel Pritzet, s az árvaszéki kiutaló végzés számát följegyezvén, Wohlmuthnak azzal adta át, hogy nézzen utána ügyének az árvaszéknél.

Gebhard Antal előadja, hogy ő Wohlmuth helyett 524 frtot fizetett váltótartozásra és Pritz megígérte neki, hogy a Wohlmuth részére járó pénzből ezt le fogja vonni és neki tartozása kiegyenlítésül

atadni. Midőn azonban ujév után ez ügyben Pritz kérdezte, ez azt felelte neki, hogy a fölvevett pénz nem illette Wohlmuthot és ennél fogva vissza kellett fizetni az árvtárnak.

Pritz József vádlott azon kezdi védekezését, hogy a megyei gyámpénztárban nagy összeg kezeltek, melynek nincs gazdája. A m. évben sok végzés ment ki, hogy ilyen pénznek gazdái kerestetnek. Egy alkalommal a megyeházán volt s Hegedüs azt mondta neki, hogy Wohlmuthnak is van pénze, mért nem veszi föl? Erre ő azt válaszolta, hogy Pécsváradon Wohlmuth János nincs, csak Ádám. Hegedüs fölvilágosította az iránt, hogy azonossági bizonyítvány alapján ő ki tudná utalványoztatni a pénzt Wohlmuth Ádám részére is, mert már több jegyzővel is csinált ilyen üzletet, ha a kamatokat átengedték neki s az előadónak fáradozásuk díjául. Hegedüs ezután nemsokára küldött is neki egy bizonyítvány-mintát, a melyet ő leírt, a községi előjárókkal is aláíratván Hegedüsnek beküldötte. E bizonyítványban igazolva volt az, hogy az a Wohlmuth (Róthmuth) János, a kinek az árvtárban pénze kezeltek, azonos a Pécsváradon élő Wohlmuth Ádammal s így a pénz kiutalványozása ellen akadály nem forog fenn. A születési év és az árvtári főkönyv lapszáma a bizonyítványban nem volt kitöltve; ezt az árvaszéknél tölthették ki utólag. Nemsokára megkapta az árvaszék kiutaló végzését, noha ő azt várta, hogy előbb tárgyalás fog tartatni az azonosság megállapítása végett, mert Hegedüs is ezt mondta neki. Mint-hogy Hegedüs figyelmeztette, hogy Wohlmuth Ádám ne személyesen jöjjön a pénzért Pécsre, mert Igalics pénztáros ki találná kérdezni, ezért levélben Igalics-hoz fordult, küldené ki a községi előjáróság címére az összeget, a mely majd az illetőnek kézbesíti. Igalics erre azt válaszolta, hogy a végzés értelmében csak Wohlmuthnak adhatja ki a pénzt s ha ez be nem jöhetne, eszközöljön ki az árvaszéktől határozatot az iránt, hogy a pénzt helyette egy más meghatalmazott is fölvehesse. Ekkor jött be Pécsre Wohlmuth, hogy meghatalmazást vegyen tőle a kir. közjegyző előtt a pénz fölvetelére. Ebédután eljött hozzájuk Ugródsi Adolf. Arra, hogy Hegedüs is ott lett volna, nem emlékszik. Ugródsi mondta ekkor, hogy a meghatalmazást a pécsvárad kir. jbiró előtt is hitelesíthetik, ott nem lesz olyan feltűnő a dolog, mintha Pécsen a közjegyzőhöz mennének. Őe tanácsot megfogadván, Wohlmuth hazatért Pécsváradra és a jbirósághoz ment vele a meghatalmazás hitelesítése végett, melynek tartalmát már előzetesen közölte Wohlmuthal, ki a jbiró előtt kijelentette, hogy ismeri a meghatalmazás tartalmát s így a jbiró hitelesítette is az aláírást. Ezt egy kérvénnyel az árvaszékhez beküldte s pár napra rá megkapta a határozatot, hogy a pénzt Wohlmuth helyett ő veheti fel. Ezzel aztán december 23-án bejött Pécsre és fölvette a kiutal 1837 frt 70 krt. Midőn Pécsben a Magyar Királynál ebédelt, hivatta Hegedüs magához: el is ment hozzá rögtön. Hegedüs mondta neki, hogy Feldl már várja osztalékát, mire ő Hegedüsnek 500 frtot át is adott a fölvevett pénzből. Hegedüs ugy nyilatkozott, hogy ebből 250 frt jár Feldlnek és 50 frt Ugródsinak. Hazatérvén Pécsváradra, másnap hivatta Wohlmuthot, s megmondta neki, hogy elhozta pénzét. A kiutalványozás körüli fáradozásaiért 300 frtot szándékozott megtartani, mibe Wohlmuth bele is egyezett, 1000 frtot Gebhard és saját követelésének kiegyenlítésére akart fordítani és a fölőlesleges 25 frt 50 krt kiadta Wohlmuthnak azon megjegyzéssel, hogy a Gebharddal való leszámolás után netán még fennmaradó összeget utólag szintén ki fogja neki szolgáltatni. Nemsokára ezután megjelent az újságban a följelentésről szóló hír s ekkor hivatta Wohlmuthot s felszólította, hogy a neki járó összeget vegye föl, de ez ezt megtenni vonakodott. E közben kapta Toldi ügyvéd felhívását, hogy az ügy rendezése végett nála megjelenjék, a minek folytán ő meg is jelent Toldinál és megígérte, hogy Wohlmuthal leszámolni fog. Wohlmuth azonban a kitűzött napon nem jött be Pécsre s így Toldi megtette a bünföljelentést.

Hegedüs Károly az elnök kérdésére, hogy miféle összeköttetésben állott Pritzzel? — előadja, hogy a múlt évi novemberi közgyűlésen Pritz bent volt s ő találkozáván vele, azt kérdezte tőle, mi az oka, hogy több pécsvárad egynem még nem vette föl a pénzt? Itt van mindjárt egy Róthmuth, vagy Wohlmuth. Pritz azt felelte, hogy Pécsváradon Róthmuth ismeretlen, hanem van egy Wohlmuth, a ki azonban nem János, hanem Ádám, különben majd megtudja a dolgot. Ekkor elkezdte Ugródsi aknamunkáját, Pritzet behálózta s ez meghatalmazást küldött neki, egy beíró könyvvel. November végén azt mondta neki Ugródsi, hogy Pritz kereste s szeretett volna vele beszélni a Wohlmuth féle kiutalványozási ügyben, s általa tudatni kéri, minő eljárást kell követni? Ő megírta Pritznek, hogy azonossági bizonyítvány kell, a mely igazolja, hogy Róthmuth és Wohlmuth ugyanegy személy. Félóra mulva jött Feldl, kinek előadta az ügyet. Ez azzal válaszolt, hogy ne adjanak be kérvényt, csak csapják össze az iratokat, a nélkül is meglesz. Erre megtette jelentését az árvaszékhez. Később Pritz arra kérte, hogy ne küldj

ki az ügyet a pécsvárad főszolgabíróhoz vizsgálat végett, mert Wohlmuthnak sok a hitelezője s ha nyilvánosságra jut az örökség, lefoglalják, továbbá arra kérte, hogy december 10-ig utalványozzák ki a pénzt, mert Wohlmuthnak ez időtáiban sok a fizetni valója. Ugródsi mondta Pritznek, hogy adjon neki (Hegedüsnek) 300 frtot és rendben lesz minden. Wohlmuth ugy is csak ugy találta ezt a pénzt, könnyen adhat belőle. Pritz levelet küldött neki, a melyben panaszkodott Ugródsi és Feldl követelése miatt. Ezután megtörtént a kiutalványozás, s Feldl biztosította, hogy az ügy rendben van, mert az azonossági bizonyítvány alá van írva a községi előjáróság által, tehát az felel róla. A mint a kiutalványozó végzést Pritz megkapta, bejött Pécsre, s a „Magyar Király“ vendéglő háziszolgálója által magához kérte, ő elment és Pritz akkor arra kérte, hogy szóljon Igalicsnak, hogy a pénzt küldje a pécsvárad előjárósághoz, a mibe ő nem egyezett bele. A pénz fölvetelére után Feldl sürgette, hogy a 300 frtot Pritztől megkaphassa. Midőn haza ment kis leánya azt mondta neki, hogy Pritz itt volt, (vádlott néhány perczig keservesen sir.) Pritz a „Magyar Király“-ban átadott neki 500 frtot, ebből Feldlnek 300 frtot s Ugródsinak 23 frtot adott. Könnyezve beszéli tovább, hogy Pritz január elején hozzá jött s értesítette, hogy Wohlmuth nem akarja felvenni a pénzt s Toldy ügyvéd felszólította, hogy a fölvevett örökséget vagy adja ki egészen Wohlmuthnak, ha őt illeti, vagy ha nem, akkor fizesse vissza a gyámpénztárnak. Erre ő azt mondta, hogy vissza fogja adni a pénzt. Midőn a történetekről Feldl értesítette, ez könyörgött előtte, hogy csak teremtse elő a pénzt, mert ő hirtelenében arra nem képes. Ekkor Ugródsi azt mondta, hogy ő tudta, miszerint Pritz csal. Ugródsi tartja minden baj kutforrásának; ez használta föl az ő gyöngeségét s az előadó rossz anyagi viszonyait. Nem lopott, nem csal; 16 év óta a vármegye hivatalnok.

Ezután elnök fölolvasta a Pritz és Hegedüs közt váltott táviratokat.

Hegedüs Pritzzel való szembesítésekor is fenn tartotta vallomását.

Délután Ugródsi a került a sor,

Ugródsi Adolf az elnök kérdésére előadja, hogy Pritz az őszi megyei közgyűlés alkalmával Hegedüssel a nyilvántartó hivatalban megbeszélte, milyen okmányok szükségesek a Wohlmuth-féle örökség fölveteléhez. Később hallotta, hogy a pénzt nem adták ki, mert Wohlmuth nem jelentkezett. Pritz mondta neki, hogy későn jöttek s el akart menni a kir. közjegyzőhöz, ő hajlandó volt vele menni a Wohlmuth személyazonosságának igazolására, mert régóta ismeri s tudta Pritztől, hogy öröksége van. A honoráriumra vonatkozólag vallja, hogy Feldl 300 frtot kötött ki magának, neki pedig egy bizonyos összeget tartoztak adni. Wohlmuth megelégedett 1000 frttal, a többin Hegedüs és Pritz osztoztak volna. Január elején Hegedüs táviratot kapott Pritztől. A választ Hegedüs neki lediktálta, ő megírta és feladta. Tudta, hogy baj van, mert az egész városban erről beszéltek s az újságban is benne volt. Jogos örökösnek tartotta Wohlmuthot, mert Pritz így állította. Hegedüsre háritja, hogy ez sarkalta őt a jegyzőkkel való érinkezésre örökösök felkutatása iránt. Zsolnay kérdésére, hogy miért igényelt 100 frt jutalmat, s miért nem elégedett meg a 23 frttal, azt adja elő, hogy nem lehetett azzal megelégedve.

Zsolnay: Hisz ön ezzel beismerte bűnét, mer jutalmat kért érte.

Ugródsi azt állítja tovább, hogy ő csak eszköz volt, Hegedüs bizta meg mindig a kiküldetésekkel, ő volt a kezdeményező.

Zsolnay néhány irat felolvasása után megjegyzi, hogy ezekből kiderül, miszerint vádlottak már régebben kezdték meg üzemeiket.

Ez után a tanukat hallgatták ki.

Várady Ferencz tanu előadja, hogy Hegedüs egy izben tanácsot kért tőle, mi tévő legyen, mivel kompromittálva van ez ügyben.

Toldy Béla dr. előadja, hogy irodájában Pritz azt mondta, hogy Wohlmuth joggal vette föl a pénzt. Erre ő azt mondta, hogy ez eseten adja át az egészet Wohlmuthnak.

Kihallgatták még Kaufer Jenő drt, Köhler Róbertet, Klempacher Edét, Kari Jánost, Sey Lászlót, Gerdenics Józsefet, Jeszenszky Lajost, Kis Hosszu Józsefet, Forintos Ferenczet, Schütz Nándort, Német Józsefet.

Igmándy Ferencz azt vallja, hogy gyanakodott Hegedüsre, mert nagyon sokszor sürgetett s általános derűtség közt megjegyzi, hogy sziveségből nem szoktak annyira sürgetni.

Ezzel a bizonyítási eljárás befejeztetett.

A tanuk közül csupán Köhler Róbert és Forintos Ferencz lettek megesketve vallomásaikra.

Szerdán voltak a vád és védbeszédek. Zsolnay György kir. főügyési helyettes tartalmas és jogi érvekből gazdag vádbeszédeben összegezve a végtárgyalás eredményét, Hegedüs Károlyt 3 rendbeli közokirathamisítás és 2 rendbeli csalás büntetésében, Pritz Józsefet csalás és közokirathamisítás bünteteiben, Ugródsi Adolfot és Barrois Ödönt a csalás és közokirathamisítás bünteteiben

